

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 300/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Matejom Vidom, Paprad'ová 3, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 10CoPr/6/2019 z 18. júna 2020 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. septembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť, vrátiť vec na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľ bol žalovaným v konaní na Okresnom súde Žilina (ďalej len „okresný súd“), ktorého predmetom bolo zaplatenie 1 605,49 eur s príslušenstvom žalobcovi, bývalému zamestnávateľovi sťažovateľa. Titulom na zaplatenie žalovanej sumy mala byť dohoda žalobcu ako zamestnávateľa a sťažovateľa ako zamestnanca podľa § 62 ods. 8 Zákonníka práce, podľa ktorého ak zamestnanec nezotrvá počas plynutia výpovednej doby u zamestnávateľa, zamestnávateľ má právo na peňažnú náhradu v sume priemerného mesačného zárobku tohto zamestnanca za jeden mesiac, ak sa na tejto peňažnej náhrade dohodli v pracovnej zmluve; dohoda o peňažnej náhrade musí byť písomná, inak je neplatná. Ustanovenie dohody medzi žalobcom a sťažovateľom znelo: „Ak zamestnanec nezotrvá počas plynutia výpovednej doby u zamestnávateľa, zamestnávateľovi vznikne nárok na peňažnú náhradu od zamestnanca vo výške určenej pracovnoprávnymi predpismi.“

3. V poradí prvým rozsudkom z 19. apríla 2017 okresný súd žalobe vyhovel, ale na odvolanie sťažovateľa Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 28. februára 2018 zmenil prvoinštančný rozsudok tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol, vychádzajúc z právneho záveru o neurčitosti, a tým aj neplatnosti dotknutého zmluvného dojednania, pretože nešpecifikuje výšku peňažnej náhrady, iba odkazuje na pracovnoprávne predpisy, ktoré však neurčujú konkrétnu výšku náhrady, ale len jej hornú hranicu. Na dovolanie žalobcu prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením z 25. septembra 2018 druhoinsančný rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd zaujal právny názor, podľa ktorého sama skutočnosť, že dohoda o peňažnej náhrade nestanovila jej konkrétnu výšku, nezakladá neplatnosť dohody, lebo dohoda o výške peňažnej náhrady nie je podstatnou náležitosťou uvedenej dohody. Krajský súd následne uznesením z 31. januára 2019 zrušil prvoinštančný rozsudok okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

4. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 10. apríla 2019 znovu vyhovel žalobe v celom rozsahu. Skutkovo dôvodil, že sťažovateľ nechodil do práce celý druhý mesiac výpovednej doby, pričom žalobca ho vyzval na preukázanie dôvodu jeho neprítomnosti, na čo sťažovateľ nereagoval. Žalobcovi preto vzniklo právo na zaplatenie náhrady najviac v sume, ktorá je súčinom priemerného mesačného zárobku zamestnanca a dĺžky výpovednej doby. Žalobca si v konaní uplatňoval náhradu, ktorá u sťažovateľa predstavuje priemerný mesačný zárobok za jeden mesiac, počas ktorého žalovaný nebol v práci.

5. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd ústavnou sťažnosťou napadnutým rozsudkom zmenil prvoinštančný rozsudok okresného súdu tak, že sťažovateľ je povinný zaplatiť žalobcovi 1 500,98 eur s príslušenstvom, vo zvyšnej časti žalobu zamietol a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 86,98 %. Vychádzal z viazanosti meritórnym právnym názorom, ktorý vyslovil najvyšší súd ako súd dovolací. Stotožňujúc sa so závermi okresného súdu dôvodil, že sťažovateľ dostatočne nevymedzil (a ani nepreukázal) dôvody nezotrvania v práci u žalobcu, resp. že neboli zistené žiadne okolnosti odôvodňujúce nepriznanie, prípadne zníženie požadovanej peňažnej náhrady. Čiastočné zamietnutie žaloby založil na neunesení dôkazného bremena žalobcom.

III.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti použitím jazykového, logického i historického výkladu, využijúc komparáciu s inými pravidlami Zákonníka práce formulovanými obdobne ako jeho § 62 ods. 8 argumentuje v prospech záveru, podľa ktorého Zákonník práce na vznik platnej dohody o peňažnej náhrade vyžaduje uvedenie jej určitej alebo aspoň určiteľnej výšky v pracovnej zmluve, pričom odkaz na zákon, ktorý stanovuje len horný limit, za takéto určenie považovať nemožno. Inými slovami, ak zamestnávateľ má záujem o platnú dohodu, má ju formulovať tak, aby výška náhrady bola jednoznačne určiteľná. Ak teda predmetný dodatok, ktorý bol pripravený samotným žalobcom, len odkazuje na ustanovenie Zákonníka práce, ktoré neupravuje presný rozsah náhrady a stanovuje len maximálny limit, je uvedené ustanovenie predmetného dodatku neurčité, a teda neplatné.

7. Nadväzne sťažovateľ rekapituluje ustálenú judikatúru formulujúcu požiadavky na kvalitu odôvodnenia súdnych rozhodnutí a *in concreto* zdôrazňuje, že odôvodnenie rozsudku krajského

súdu odkazom na právne názory najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho malo za následok, že zodpovedajúce časti uznesenia najvyššieho súdu z 25. septembra 2018 sa stali súčasťou odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu. Krajský súd však na dôvody dovolacieho uznesenia odkázal bez toho, aby bližšie vysvetlil a presvedčivo odôvodnil, ako dospel k záveru, že výška peňažnej náhrady nie je podstatnou náležitosťou dohody podľa § 62 ods. 8 Zákonníka práce. Odôvodnenie, že táto výška závisí od premenných, ktoré stranám nie sú v čase uzatvárania zmluvy zrejmé, z dôvodu čoho si strany spôsob určenia výšky nevedia vopred dohodnúť, totiž logicky absolútne neobstojí, je nesprávne a nepravdivé, pretože stranám nič nebráni, naopak, Zákonník práce ich na to nabáda, platne sa dohodnúť akýmkoľvek spôsobom o výške náhrady alebo spôsobe jej určenia, za predpokladu, že nedôjde k prekročeniu zákonného stropu. Krajský súd bez akéhokoľvek presvedčivého odôvodnenia naznačuje, že neexistuje rozdiel medzi situáciou, keď si strany v zmluve dohodli výšku peňažnej náhrady alebo spôsob jej výpočtu, a situáciou, keď nedošlo k žiadnej dohode o určitej alebo aspoň určiteľnej výške peňažnej náhrady.

8. Sťažovateľ považuje za arbitrárny právny názor krajského súdu, podľa ktorého o výške peňažnej náhrady má rozhodovať súd podľa okolností. V tejto časti je rozhodnutie krajského súdu nad rámec zákona (*contra legem*) a bez presvedčivého odôvodnenia. Žiadne z ustanovení Zákonníka práce totiž neposkytuje súdu právo stanoviť konkrétnu výšku peňažnej náhrady v prípade, ak ju nie je možné podľa dohody určiť ani s prihliadnutím na všetky okolnosti.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Pre ústavný súd je pri rozhodovaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy podstatné spoznať z predloženého návrhu na začatie konania jeho skutočné dôvody, pretože tie (spolu s rozsahom) tvoria podľa § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) limity prieskumnej právomoci v procese poskytovania individuálnej ochrany ústavnosti.

10. Z uvedeného hľadiska ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ dôvodmi ústavnej sťažnosti spája dva logicky a *in abstracto* nezlučiteľné dôvody porušenia svojich označených práv. Jednak tvrdí nedostatočnosť odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, zároveň však kritizuje jeho právne posúdenie otázky, na ktorej spočívalo jadro sporu žalobcu a sťažovateľa. Nemožno však s úspechom tvrdiť nedostatočnosť odôvodnenia, keď nadväzujúca námietka nesprávneho právneho posúdenia svojou podstatou preukazuje, že sťažovateľ dôvody z napadnutého rozhodnutia všeobecného súdu zjavne pozná.

11. Napriek tomu, po preskúmaní dôvodov ústavnej sťažnosti ústavný súd chápe, že sťažovateľ vidí kritizovanú nedostatočnosť odôvodnenia v nedovysvetlení či chýbajúcom prehĺbení argumentov, ktoré z odôvodnenia napadnutého rozsudku spoznať možno. V popísaných okolnostiach je pre ústavný súd rozhodujúce, že v identifikovanom dôvode ústavnej sťažnosti vidí sťažovateľ porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v ktorých obsahu nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07, III. ÚS 116/09 a ďalšie). Ustanovenie § 420 písm. f) CSP totiž zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci

predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegationis iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti; uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6/Cdo/155/2017 z 25. októbra 2017).

12. Porušenia práva na spravodlivý súdny proces, od ktorého sa odvíja prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, sa teda súd môže dopustiť aj tým spôsobom, že poruší právo strany sporu na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Napadnutý rozsudok krajského súdu je rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej a pokiaľ je dôvodom ústavnej sťažnosti nenáležité odôvodnenie rozsudku krajského súdu, je zrejmé, že sťažovateľ sa mohol ochrany svojich práv domáhať prostredníctvom dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Na tom nič nemení skutočnosť, že najvyšší súd už o dovolaní v predmetnom spore skôr rozhodoval. Sťažovateľ dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu nepodal, preto je v tejto časti ústavná sťažnosť neprípustná.

13. Druhou argumentačnou vrstvou ústavnej sťažnosti je nesprávne právne posúdenie veci v otázke platnosti dohody žalobcu a sťažovateľa uzavretej podľa § 62 ods. 8 Zákonníka práce. Ústavný súd už v náleze č. k. III. ÚS 259/2021-55 z 26. augusta 2021 vyslovil porušenie základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivé súdne konanie rozsudkom odvolacieho súdu, ktorý dospel výkladom § 62 ods. 8 Zákonníka práce k záveru, že dojednanie medzi zamestnancom a zamestnávateľom o náhrade za nezotrvanie v práci musí obsahovať konkrétnu výšku peňažnej náhrady a ak takéto určenie v dohode chýba, spôsobuje to podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka pre neurčitosť jej neplatnosť. Ústavný súd v uvedenom náleze, vychádzajúc z účelu inštitútu náhrady podľa § 62 ods. 8 Zákonníka práce, dôvodil, že predmetné ustanovenie „*výšku náhrady limituje jednak výškou priemerného mesačného zárobku zamestnanca a na druhej strane aj dĺžkou výpovednej doby. Táto konštrukcia stanovuje jasné limity určenia peňažnej náhrady, ktorá sa neodvíja od svojvoľe zamestnávateľa, ale od jasného spôsobu určenia tak, ako to vyplýva z jasného textu zákona.*“. Nadväzne ústavný súd dodal, že „*obsah dohody nemožno vnímať inak ako jasný, či určitý, keďže zistením priemerného mesačného zárobku a dĺžky výpovednej doby možno dospieť k výške peňažnej povinnosti zamestnanca. Predvídateľnosť určenia priemerného mesačného zárobku a dĺžky výpovednej doby je rozhodujúcim faktorom toho, že dohodu o náhrade za nezotrvanie v práci v znení kopírujúcom ustanovenie zákona nemožno považovať za neurčitú, keďže jej aplikácia nie je spôsobilá viesť k nemožnosti určenia povinnosti zamestnanca. Pri takom vnímaní neurčitosti, aká je prezentovaná v namietanom rozhodnutí krajského súdu by za neurčité museli byť považované aj také konštrukcie Zákonníka práce, ktoré sú základom povinnosti zamestnávateľa poskytnúť zamestnancovi náhradu mzdy či už pri prekážkach v práci alebo pri neplatnom skončení pracovného pomeru, keďže všetky tieto konštrukcie rovnako ako nárok z nezotrvania v práci počas plynutia výpovednej doby vychádzajú z kombinácie priemerného mesačného zárobku a toho, že sa ma poskytnúť náhrada za to, že zamestnanec nepracoval, i keď pracovať mal.*“.

14. Vo veci sp. zn. III. ÚS 259/2021 ústavný súd posudzoval dohodu, podľa ktorej ak zamestnanec nezotrvá počas plynutia výpovednej doby u zamestnávateľa, ten má právo na peňažnú náhradu najviac v sume, ktorá je súčinom priemerného mesačného zárobku zamestnanca a dĺžky výpovednej doby. Podľa názoru ústavného súdu je takto zadefinovaný obsah s obsahom dohody medzi žalobcom a sťažovateľom účelovo natoľko identický, že niet dôvodu dospieť k odlišnému záveru z hľadiska dopadu posúdenia oboch dohôd na základné práva a slobody zmluvných strán. Preto ústavný súd v aktuálne predbežne prerokúvanej veci uzatvára, že právne posúdenie, na ktorom založil krajský súd výrok napadnutého rozsudku nevykazuje známky ústavnej neudržateľnosti. Práve naopak, rešpektuje účel § 62 ods. 8 Zákonníka práce i vôľu, ktorú žalobca a sťažovateľ dojednaním sporného pravidla prejavili. Preto ústavná sťažnosť ani v časti druhého jej dôvodu nesignalizuje pochybenie v napadnutom rozsudku krajského súdu, ktoré by po prijatí na ďalšie konanie bolo spôsobilé viesť k vyhovujúcemu výroku ústavného súdu.

15. Z uvedených dôvodov bolo potrebné ústavnú sťažnosť v celom rozsahu odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Odmietnutie má za následok, že bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi formulovanými sťažovateľom v petite jeho ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu